

Kwartelkoning. — »Kwartelkoning verdwenen« schreef de heer Jac. P. Thijsse na den strengen winter voor Bloemendaal in de Aug. afl. 1917. Maar hoe staat 't er nu mee? 12 Mei hoorde ik den eersten in 'n hooiland bij Wassenaar, waar hij nog langen tijd gebleven is en vermoedelijk ook gebroed heeft. De jachttopziener had ze weer in 'n ander hooiland gehoord. Ik kreeg eigenlijk den indruk dat er veel waren dit jaar. Toen ik 10 Juli op Texel in de morgenschemering door den Eierlandschen polder reed, knersten er op één plaats vijf tegelijk in 't koren. Overdag liet geen enkele er zich hooren, maar tegen den avond begonnen ze weer.

's-Gravenhage.

G. A. BROUWER.

Begin Juli hoorde ik de kwartelkoning op verscheidene plekken bij Roermond, zoowel ten N. als ten Z. van de stad.

J. Hs.

Slobkousbijtje. — Naar aanleiding van 't stuk van den heer Thijsse »Voor de Vacantie« kan ik u tot mijn genoegen mededeelen, dat door mij op 29 Juli in 't moeras aan de Poel te Amstelveen één exemplaar van *Macropis labiata* ♂ gevonden is. Hoewel ik er naar gezocht heb, kon ik er geen meer vinden.

Amstelveen.

F. ESTOPPEY.

Tijgeroog. — Daar ik het niet eens ben met het antwoord in het vorige nummer van dit tijdschrift gegeven op de vraag: »Wat is *tijgeroog*?« wil ik hier even het volgende opmerken:

De goudgele en goudbruine *tijgeroog* is een veranderingsprodukt van krokydolith, een blauwe, vezelige asbestsoort, die scheikundig voornamelijk natrium-ijzer-silikaat bevat. Door het grondwater werd dit mineraal veranderd wat chemische samenstelling betreft, zoodanig, dat zich kiezelzuur of kwarts (Si O_2) afzette in de vezels, terwijl een waterhoudend ijzeroxyde *tusschen* de vezels achterbleef en zoo de fraai goudbruine kleur veroorzaakt, die dit mineraal den naam *tijgeroog* schonk. De andere bestanddeelen van het uitgangs-mineraal krokydolith werden door het bodemwater opgelost en weggevoerd. Van de structuur ging bij deze scheikundige verandering niets verloren; we hebben hier te doen met een typisch geval van pseudomorfose. Men vindt allerlei stadiën van overgang. De definitie van *tijgeroog* is dus: pseudomorfose van kwarts en ijzerhydroxyde naar krokydolith.

Tijgeroog wordt algemeen gebruikt en geslepen tot goedkoopere siersteenen in broches en armbanden, tot knoppen aan knoophaakjes en dasspelden of ook wel tot kleine doosjes of schaaltes. Eerst sedert ongeveer vijftig jaar kent men deze half-edelsteen uit de »Asbestosbergen« bij de Oranjerivier in Zuid-Afrika.

Omdat in het antwoord op de vraag betreffende *tijgeroog* de naam *sardonyx* genoemd werd, wil ik ook van deze siersteen nog enkele woorden zeggen, hoewel er geen andere betrekking tusschen *tijgeroog* en *sardonyx* bestaat, dan dat het eerste voor het grootste deel en het laatste ongeveer geheel uit kiezelzuur (Si O_2) bestaat. *Sardonyx* en *onyx* (beide namen worden vaak voor elkaar gebruikt) is gelaagde, dus op doorsnee gestreepte chalcedoon (dichte Si O_2), zoodat men ze tot de agaten rekenen kan. Zijn de lagen (streepen) afwisselend zwart en wit, dan noemt men de steen wel *onyx*, zijn ze bruin en wit dan *sardonyx*. Beide variëteiten werden reeds in de oudheid op hoogen prijs gesteld, daar ze het materiaal voor de gemmen en vooral voor de cameeën leverden. In de witte laag sneed men de figuren in relief, zoodat de ondergrond gevormd door de donkere laag een zwarte, bruine of ook wel een roode achtergrond werd, waartegen de witte figuurtjes mooi uitkwamen. In Napels bewaart men de beroemde camee, die de »Apotheose van Augustus« voorstelt en 31 bij 27 cM. groot is en in drie lagen is uitgewerkt; in Weenen de Ptolomaeuscamee in Alexandria vervaardigd uit *sardonyx* met negen verschillend gekleurde lagen. De laatste is een kunstwerk van cameeëntechneek dat nimmer overtroffen is.

De aanzienlijke hardheid van het materiaal, die grooter is dan die van glas, sluit het bewerken met de hand, zooals men dat bij reliefs in steatiet (speksteen) doet, natuurlijk uit. Men behandelde de steen waarschijnlijk met een soort drillboor met staalspits voorzien van diamantpoeder. Tegenwoordig snijdt men ook cameeën uit groote schelpen met rose en witte lagen. Waar men dus thans onder *onyx* verstaat: een agaat met afwisselend gekleurde en witte lagen, deed men dat in de oudheid niet. Toen noemde men dit cameeën materiaal waarschijnlijk Aegyptilla. Onder *onyx* verstond men toen, wat wij nu nog Mexicaansche *onyx* of *onyxmarmor* of *onyxalbast* of oostersche albast noemen, een variëteit van het mineraal aragoniet (Ca CO_3), dat voor allerlei siervoorwerpen gebruikt wordt, voor zultjes en presse-papiers en schaaltes. De kleur is melkig-groen en wit en lichtbruin gestreept, gevlamd of gevlekt. De mooie soorten komen van Egypte, Mexico en Algerië.

A. S.